

Učni načrt

INŠTRUMENT Z OSNOVAMI TEORIJE GLASBE – DELAVNICA

Umetniška gimnazija, dramsko-gledališka smer

Druge oblike samostojnega ali skupinskega dela (70 ur)

UČNI NAČRT

INŠTRUMENT Z OSNOVAMI TEORIJE GLASBE – DELAVNICA

Gimnazija; umetniška gimnazija, dramsko-gledališka smer

Druge oblike samostojnega ali skupinskega dela (70 ur)

Predmetna komisija:

Marjan Bevk, Gimnazija Nova Gorica, predsednik

Natalija Arčon, Gimnazija Nova Gorica, članica

Armando Mariutti, Glasbena šola Nova Gorica, član

Jurij Križnič, Glasbena šola Nova Gorica, član

Avtorja:

Natalija Arčon, Gimnazija Nova Gorica

Ivan Špacapan, Gimnazija Nova Gorica

Recenzenta:

dr. **Branka Rotar Pance**, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

Staša Peršolja Bučinel, Gimnazija Nova Gorica

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. Igor Lukšič

Za zavod: mag. Gregor Mohorčič

Uredila: Lektor'ca

Jezikovni pregled: Lektor'ca

Ljubljana, 2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:781(0.034.2)

ARČON, Natalija

Učni načrt. Inštrument z osnovami teorije glasbe - delavnica
[Elektronski vir] : gimnazija, umetniška gimnazija,
dramsko-gledališka smer : druge oblike samostojnega ali skupinskega
dela (70 ur) / avtorja Natalija Arčon, Ivan Špacapan. - El. knjiga.
- Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za
šolstvo, 2010

Način dostopa (URL): http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/gimnazija/umet_gim/UN_Instrument-osnove_teorije_glasbe.pdf

ISBN 978-961-234-886-1 (Zavod RS za šolstvo)
1. Špacapan, Ivo
250769920

Sprejeto na 128. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. 12. 2009.

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	5
2 SPLOŠNI CILJI IN KOMPETENCE	6
3 CILJI IN VSEBINE.....	7
3.1 Glasbeni jezik.....	7
3.2 Izvajanje	8
3.3 Poslušanje glasbe	9
3.4 Ustvarjanje	9
4 PRIČAKOVANI REZULTATI.....	10
4.1 Vsebinska znanja.....	10
4.2 Procesna znanja.....	10
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	11
5.1 Cilji in dejavnosti medpredmetnih povezav.....	11
5.2 Dejavnosti za razvoj kompetenc	13
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA.....	14
INŠTRUMENT: KLAVIR, KITARA, FLAVTA, VIOLINA IN PETJE – DŽEZ IN ZABAVNA GLASBA	16
1 OPREDELITEV PREDMETA.....	16
2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE.....	17
3 CILJI IN VSEBINE.....	18
3.1 Klavir.....	18
3.1.1 Igranje na klavir.....	18
3.1.2 Skupinsko muziciranje	19
3.1.3 Ustvarjanje glasbe	20
3.1.4 Spoznavanje, ocenjevanje in vrednotenje glasbe	20
3.2 Kitara.....	21
3.2.1 Igranje na kitaro.....	21
3.2.2 Skupinsko muziciranje	22
3.2.3 Ustvarjanje glasbe	22
3.2.4 Spoznavanje, ocenjevanje in vrednotenje glasbe	23
3.3 Flavta.....	23
3.3.1 Igranje na flavto.....	23
3.3.2 Skupinsko muziciranje	24
3.3.3 Ustvarjanje glasbe	25
3.3.4 Spoznavanje, ocenjevanje in vrednotenje glasbe	25
3.4 Violina.....	26
3.4.1 Igranje na violino.....	26
3.4.2 Skupinsko muziciranje	26
3.4.3 Ustvarjanje glasbe	27
3.4.4 Spoznavanje, ocenjevanje in vrednotenje glasbe	27

3.5 Petje – džez in zabavna glasba	28
3.5.1 Petje	28
3.5.2 Skupinsko muziciranje	30
3.5.3 Ustvarjanje glasbe	30
3.5.4 Spoznavanje, ocenjevanje in vrednotenje glasbe	31
4 PRIČAKOVANI REZULTATI.....	32
4.1 Vsebinska znanja.....	32
4.2 Procesna znanja.....	33
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	34
5.1 Cilji in dejavnosti medpredmetnih povezav.....	34
5.2 Dejavnosti za razvoj kompetenc	36
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA.....	37

1 OPREDELITEV PREDMETA

Inštrument z osnovami teorije glasbe se izvaja štiri leta v obliki delavnice. V prvem letu je v ospredju spoznavanje glasbenega jezika skozi usvajanje osnov glasbene teorije (35 ur), v višjih letnikih pa skozi igranje inštrumenta (12 ur v 2., 3. in 4. letniku). Dijak¹ izbere inštrument glede na lastni interes in zanimanje. Izbira med klavirjem, kitaro, flavto, violino ali petjem – džez in zabavna glasba. Zaradi specifikke posameznih področij in različnih metod dela sta teorija glasbe in inštrument oziroma petje predstavljena posebej.

Delavnica daje velik poudarek povezanosti teorije z inštrumentom oziroma petjem. Teorija glasbe s kompleksnimi glasbenimi dejavnostmi spodbuja razvoj glasbenega posluha, glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj. Dijake uvaja v razumevanje glasbenega zapisa v reproduktivni in produktivni smeri. Poznavanje osnov glasbene teorije ter igranja na inštrument dijakom omogoča, da se razvijejo tudi v pretanjene poslušalce in ljubiteljske izvajalce glasbe.

Delavnica podpira druge strokovne predmete (dramsko-gledališke vsebine) v smislu razvijanja celostne umetniško-humanistično usmerjene osebnosti, ponuja in razvija pa tudi ožje, za specifične na gledališče vezane poklice potrebne vsebine, sposobnosti in znanja.

¹ V tem učnem načrtu izraz *dijak* velja enakovredno za *dijaka* in *dijakinjo*. Enako velja izraz *učitelj* enakovredno za *učitelje* in *učiteljice*.

2 SPLOŠNI CILJI IN KOMPETENCE

Cilji so:

- razvijanje interesa za glasbo in aktivnega udejstvovanja z njo,
- vzbujanje pozitivnih čustev do glasbe,
- razvijanje kulturne zavesti in izražanja,
- oblikovanje pozitivnega odnosa in odgovornosti do slovenske in svetovne glasbene kulture,
- razvijanje lastne osebnosti ob odkrivanju glasbenih vrednot,
- razvijanje kritične presoje in vrednotenja glasbe,
- vzgajanje za zdravo zvočno okolje,
- povezovanje glasbe z drugimi umetnostmi, predmeti in področji,
- razvijanje glasbenega posluha (ritmični, melodični, harmonski),
- razvijanje sposobnosti za analitično zaznavo tonskih odnosov in njihovo izvedbo,
- uporaba praktičnega in teoretičnega glasbenega znanja pri izvajanju primerov iz glasbene literature,
- spoznavanje zakonitosti glasbenega jezika,
- razvijanje sposobnosti pozornega doživljajsko-analitičnega poslušanja,
- poznavanje glasbene literature, ustvarjalcev in poustvarjalcev,
- gibalno, plesno, likovno in besedno izražanje glasbenih doživetij in predstav,
- uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v povezavi z glasbenimi dejavnostmi in vsebinami.

3 CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine oziroma dejavnosti so urejeni po tematskih sklopih ter vsebujejo operativne in procesnorazvojne cilje.

3.1 GLASBENI JEZIK

Cilji

Dijaki:

- poglobljajo in razširjajo znanja s področja osnov glasbene teorije, uporabe notnega zapisa in orientacije v njem,
- spoznajo pomen osnovnih elementov glasbenega oblikovanja,
- razvijajo sposobnost glasbene komunikacije,
- s sodobno tehnologijo raziskujejo možnosti izražanja glasbenih vsebin.

Vsebine

- Notno črtovje, note, pavze, ključi.
- Tonska abeceda in obseg: C – c3.
- Višanje in nižanje tonov (predznaki).
- Enharmonični toni.
- Sistem durovih in molovih lestvic – kvintni krog.
- Glavne in stranske stopnje v durovi in molovi lestvici.
- Intervali.
- Durovi in molovi kvintakordi z obrati.
- Dominantni septakord (D7).
- Oznake za glasnost (pp, p, mp, mf, f, ff, crescendo, decrescendo) in hitrost izvajanja glasbe (adagio, largo, grave, andante, allegro, vivace, presto).
- Osnove glasbenega oblikoslovja (motiv, melodija, tema).
- Kompozicijske tehnike (ponavljanje, imitacija, variiranje, kontrasti idr. (ostinato, sekvence, okraševanje ...).
- Računalniška in druga digitalna oprema v glasbi.

Didaktična priporočila

Vsebinski sklop je sestavljen iz teoretičnih zakonitosti in glasbenih pojmov. Zaradi majhnega števila ur predmet omogoča vpogled le v osnovne pojme teorije glasbe in predvsem glasbenega opisemenjevanja, ki ga bodo dijaki praktično uporabili pri izbranem inštrumentu ali petju.

3.2 IZVAJANJE

Cilji

Dijaki:

- izrekajo ritmične vsebine z ritmičnimi in nevtralnimi zlogi,
- pojejo izbrane melodične vaje s tonsko abecedo in solmizacijskimi zlogi,
- izvajajo melodične vzorce,
- razvijajo glasbeni spomin,
- izvajajo cele in poltone,
- se uvajajo v dvoglasno petje in petje v kanonu,
- razvijajo interes za pevsko kulturo in jo vrednotijo,
- poglobljajo pevsko tehniko ter estetsko oblikujejo in izvajajo vokalne napeve.

Vsebine

- Izvajanje enostavnih ritmičnih in melodičnih vaj.
- Petje intervalov, akordov in lestvic.
- Petje izbranih primerov iz glasbene literature.
- Izvajanje ritmičnih vsebin.
- Izvajanje preprostih inštrumentalnih spremljav z lastnimi, improviziranimi ter orffovimi glasbili.

Didaktična priporočila

Vsebinski sklop oziroma dejavnost je sestavljena iz ritmične, melodične ter ritmično-melodične vzgoje.

Petje

Izvajanje glasbenih vsebin je temelj, na katerem dijaki pridobivajo glasbene izkušnje in si ob tem razvijajo glasbeno mišljenje. Petje pesmi in krajših melodičnih vsebin je pomemben del učnega procesa, pri katerem dijaki sočasno zaznavajo različne izrazne prvine (besedno vsebino in kompleksne glasbene vsebine). V začetni fazi izvajamo vaje na absolutno solmizacijo, uvajamo pa tudi petje s tonsko abecedo (pojemo lažje tonske zveze, manjše intervale ter dvoglasje).

Ritem

Ritmične vsebine beremo z ritmičnimi zlogi, nevtralnimi zlogi ali pa jih igramo na Orffova glasbila. Poslušane ritmične vsebine analiziramo z ritmičnimi zlogi in jih zapišemo.

3.3 POSLUŠANJE GLASBE

Cilji

Dijaki:

- poslušajo izbor vokalnih, inštrumentalnih in vokalno-inštrumentalnih del ter odlomke iz njih,
- ob analitičnem poslušanju usvajajo in utrjujejo glasbenoteoretična in oblikovna znanja,
- vrednotijo predvajana dela.

Vsebini

- Vokalna, inštrumentalna ter vokalno-inštrumentalna glasba.
- Izbor skladb različnih zvrsti in žanrov.

Didaktična priporočila

To področje seznanja dijake z glasbeno literaturo in z informacijami o njej, specifično pa omogoča vzgojo pozornega poslušanja in na tej osnovi tudi doživljanja in vrednotenja. Izbor skladb naj zajame različne zvrsti žive in posnete glasbe. Učitelj mora zagotoviti kvalitetno reprodukcijo, saj tehnične motnje in slabi posnetki motijo prijetne občutke in odvrčajo pozornost.

3.4 USTVARJANJE

Cilji

Dijaki:

- ustvarjajo in zapišejo lastne glasbene vsebine,
- interpretirajo glasbena dela,
- izražajo doživetja glasbenih vsebin na likovnem, besednem in gibalno-plesnem področju.

Vsebini

- Lastne glasbene vsebine in dela.
- Ritmične in melodične nadaljevanke, variacije.

Didaktična priporočila

Ustvarjalnost je nepogrešljiva dejavnost sleherne umetnosti. Dijake ob uvajanju v notni zapis spodbujamo, da ustvarjene ideje tudi zapišejo. Svoja doživetja in zaznave v glasbi pa lahko izrazijo tudi likovno, besedno in gibalno.

4 PRIČAKOVANI REZULTATI

Pričakovani rezultati izhajajo iz zapisanih ciljev, vsebin in kompetenc. Pričakujemo, da bodo dijaki v času izobraževanja in po končanem srednjem šolanju obvladali temeljna znanja predmeta ter veščine oziroma spretnosti, potrebne za ustvarjalno in učinkovito uporabo znanja ter da bodo razvili zaupanje v lastne sposobnosti. Pričakujemo tudi, da bodo pripravljeni na univerzitetni študij in da bodo razvili kompetence, ki vodijo k sposobnostim za vseživljenjsko učenje. Neodvisno od okoliščin (predhodno znanje dijakov, intelektualne sposobnosti, interes, pripravljenost na delo, spodbude okolja, različna motivacija) pričakujemo, da bodo vsebine dobro razumeli, jih znali povezovati in uporabiti pri sestavljenih problemih in medpredmetno.

4.1 VSEBINSKA ZNANJA

Dijak:

- pozna, razume in uporabi osnove notnega zapisa in drugih glasbeno teoretičnih zakonitosti,
- v skladu s svojimi sposobnostmi dosega kakovost in obseg pričakovanih dosežkov na področju izvajanja, poslušanja in ustvarjanja glasbe,
- uporabi glasbeni zapis pri izvajanju, poslušanju in ustvarjanju,
- pozna in uporablja osnove pevske tehnike ter estetsko oblikuje in doživeto interpretira izbrane primere,
- poje eno- in dvoglasne pesmi iz slovenske in tuje glasbene literature,
- uporablja računalniško in drugo digitalno opremo v glasbi.

4.2 PROCESNA ZNANJA

To so znanja, ki omogočajo uporabo specifičnih znanj.

Dijak:

- uporablja znanje, pridobljeno pri delavnici inštrument s teorijo glasbe v vsakdanjem življenju,
- razvija sposobnost kulturnega izražanja in oblikuje kulturno zavest,
- razvije učinkovite bralne strategije za nadaljnje učenje in izobraževanje (sporazumevanje v maternem jeziku),
- uporablja informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, sposoben je kritičnega odnosa do informacij na spletu in drugje,
- kritično reflektira lastno znanje (učenje učenja),
- je ustvarjalen, daje pobude, sprejema odločitve, podaja ocene tveganj (samoiniciativnost in podjetnost) idr.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Namen medpredmetnega ali interdisciplinarnega povezovanja je večja povezanost in prenosljivost znanja, s čimer ustvarjamo pogoje za večjo ustvarjalnost in podjetnost na vseh predmetnih področjih. Večja prenosljivost znanja oblikuje tudi samostojnejšo osebnost, ki se lažje spopada z različnimi izzivi v življenju, hkrati pa zmožnost povezovanja različnih znanj in spretnosti prispeva k večji kulturni in etični zavesti posameznika.

Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje povezav svojega predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij, skupno načrtovanje obravnave sorodnih vsebin, izmenjava primerov in nalog, oblikovanje projektnega tedna in podobno. Medpredmetno načrtovanje lahko izvedemo s samostojno obravnavo medpredmetnih vsebin pri posameznem predmetu ali pa z medpredmetno izvedbo pouka (timsko poučevanje). Ker slednje zahteva veliko izkušenj in samoiniciativnosti, prav tako pa je organizacijsko zahtevnejše, poskušamo vsaj medpredmetno načrtovati in usklajevati.

5.1 CILJI IN DEJAVNOSTI MEDPREDMETNIH POVEZAV

Tabela 1: Cilji in primeri dejavnosti medpredmetnih povezav

Cilji	Primeri in opisi
Dijaki: <ul style="list-style-type: none">• oblikujejo in ustvarjajo glasbene spremljave;	Na dramsko-gledališki gimnaziji je program zastavljen tako, da se vsi strokovni predmeti medsebojno lahko povezujejo. S pridobljenim znanjem glasbene teorije in igranja na inštrument lahko dijaki sodelujejo pri naslednjih predmetih: umetnost govora, umetnost giba, dramsko-gledališka delavnica, zvočno-glasbena delavnica, improdelavnica, gibalna delavnica, video-filmska delavnica in likovna delavnica.
<ul style="list-style-type: none">• odkrivajo povezave glasbe z literarnimi zvrstmi;	Slovenščina, zgodovina in teorija drame in gledališča in tuji jeziki: besedila kot navdih za glasbeno delo; skladnost oz. sporočilnost besedila in uglasbitve; ljudsko slovstvo; interpretacija in vrednotenje umetnostnih besedil; pesemska besedila; lastnosti besed in poudarki v glasbi; libreto.

<ul style="list-style-type: none"> • poglobljeno razumevajo soodvisnost glasbe z zgodovinskimi in družbenimi gibanji; 	Zgodovina in zgodovina in teorija drame in gledališča: zgodovinska obdobja; družbena gibanja; zgodovina ljudstev; nacionalne ideje; glasbene stvaritve kot odsev zgodovinskih družbenih okolij; zgodovina gledališča.
<ul style="list-style-type: none"> • odkrivajo povezave glasbe z umetnostnimi zvrstmi; 	Likovna umetnost, umetnostna zgodovina, video in film: arhitektura z glasbo povezanih ustanov; elementi grafike v sodobnem glasbenem zapisu; upodobitve glasbenih ustvarjalcev; oblika, kontrast, enakost, barva, harmonija, kompozicija, motiv; filmska glasba.
<ul style="list-style-type: none"> • odkrivajo glasbene značilnosti slovenskih pokrajin in drugih geografskih okolij; 	Geografija: svetovni in regijski kulturni centri; ljudske pesmi kot odsev regionalnega okolja; slovensko etnično ozemlje; ljudska tematika v delih skladateljev; naravna in kulturna dediščina.
<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo in uporabljajo računalniške programe za glasbo; 	Informatika: glasba in glasbene informacije na spletu; ustvarjanje, snemanje in predvajanje glasbe; digitalno opismenjevanje.
<ul style="list-style-type: none"> • razumevajo zakonitosti nastajanja zvoka in zvočnih pojavov; 	Fizika: zvok; nihanje, frekvenca, oddajniki zvoka-zvočila; sprejemniki zvoka; hitrost, jakost zvoka; analiza glasu.
<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo biološke procese pri poslušanju glasbe, petju in igranju. 	Biologija: okolje; čutila, sluh, uho, dihala, dihalna pot, dihanje, govor; pevski organ.

5.2 DEJAVNOSTI ZA RAZVOJ KOMPETENC

Tabela: Kompetence in dejavnosti za razvoj kompetenc

Matematična kompetenca in druge kompetence	Dejavnosti za razvoj kompetence
Sporazumevanje v maternem jeziku	Dijaki: <ul style="list-style-type: none">• pojejo pesmi v slovenskem jeziku in se spremljajo na inštrument;
Sporazumevanje v tujem jeziku	<ul style="list-style-type: none">• pojejo pesmi v tujih jezikih in se spremljajo na inštrument;
Matematična kompetenca	<ul style="list-style-type: none">• povezujejo glasbeno-teoretična in matematična znanja;
Digitalne kompetence	<ul style="list-style-type: none">• uporabljajo računalniško in drugo digitalno opremo v glasbi;
Učenje učenja	<ul style="list-style-type: none">• razvijajo odnos do dnevne vadbe, odgovornost za lastno znanje in napredovanje;
Osebnostne in državljanske kompetence	<ul style="list-style-type: none">• razvijajo svojo osebnost in narodno pripadnost skozi slovenske pesmi;
Samoiniciativnost in podjetnost	<ul style="list-style-type: none">• razvijajo svojo ustvarjalnost, dajanje pobud, sprejemanje odločitev;
Kulturna zavest	<ul style="list-style-type: none">• skozi glasbene dejavnosti razvijajo sposobnost kulturnega izražanja in oblikujejo kulturno zavest.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Pri teoriji glasbe so vse glasbene dejavnosti medsebojno povezane. Pri izbiri in časovni razvrstitvi učne snovi je treba upoštevati kompleksno razvrstitev področij. Njihova prisotnost, časovni obseg in razporeditev so odvisni od ciljev posamezne učne ure.

Glasbeni jezik

Glasbeni jezik se začne usvajati pri glasbeni vzgoji v osnovni šoli, zato se na dramsko-gledališki gimnaziji znanja s področja osnov glasbene teorije, uporabo notnega zapisa in orientacijo v njem samo še pogloblja in razširja.

Intervali: dijaki se seznanijo z intervali predvsem po kvantiteti (prima do oktava), večji intervali samo informativno. Po kvaliteti intervala pa se predstavi manjše intervale (teoretično, slušno in izvajalsko). Za lažjo predstavo učitelj izbere pesmi iz ljudske ali umetne zakladnice, ki se začenjajo z značilnim intervalom.

Izvajanje

To dejavnostno področje vključuje izvajanje primerov iz glasbene literature, hkrati pa je neobhodno povezan s slušno zaznavo in kontrolo. Pri interpretaciji primerov iz glasbene literature prihaja v ospredje kakovost izvajanja in poustvarjalnost dijakov.

Pri izboru vaj pazimo na primeren ambitus. Temeljna metoda dela je metoda z notnim tekstom. Dijaki razvijajo ritmični, melodični in harmonski posluš, glasbeni spomin in skupinsko igro. Pevsko izvajanje naj bo v fazi estetskega oblikovanja podprto z muzikalno klavirsko ali kitarsko spremljavo. Tako poglobljamo njihova glasbena doživetja ter razvijamo njihov estetski okus. Dijake ob tem uvajamo v sozvočno izvajanje ter zbrano poslušanje.

Dijake spodbujamo k pravilnemu pevskega dihanju, izreki in vokalni tehniki. Izbiramo literaturo, ki poleg umetniške in sporočilne vrednosti upošteva stopnjo mladostnikovega razvoja, njegove pevske zmožnosti in interes. Spodbujamo petje a cappella, enoglasno in večglasno, vključno z ljudskim večglasjem, ter petje s spremljavo inštrumentov.

Poslušanje

Vse glasbene dejavnosti lahko povežemo s slušno zaznavo in kontrolo. Dijake navajamo na aktivno poslušanje ter jih v skladu z obravnavanimi glasbenoteoretičnimi enotami uvajamo v analitično poslušanje (npr. prepoznati taktovski način ...). Zvočne primere avtonomno izbira učitelj glede na cilje, dejavnosti in vsebine posamezne učne ure.

Ustvarjanje

Ustvarjanje spodbujamo z oblikovanjem novih glasbenih vsebin predvsem na vokalnem področju in v povezavi z drugimi mediji (besedno, likovno in gibalno-plesno).

Dijaki, ki so v času osnovnošolskega izobraževanja obiskovali tudi nižjo glasbeno šolo, so v 1. letniku oproščeni obiskovanja delavnice Inštrument z osnovami teorije glasbe. Pri ocenjevanju teh dijakov se lahko upoštevajo ocene prvih treh razredov nižje glasbene šole (nauk o glasbi) ali pa imajo možnost pisnega preverjanja znanja pri rednem pouku.

INŠTRUMENT: KLAVIR, KITARA, FLAVTA, VIOLINA IN PETJE – DŽEZ IN ZABAVNA GLASBA

1 OPREDELITEV PREDMETA

Inštrument (klavir, kitara, flavta, violina) ali petje – džez in zabavna glasba je ena izmed obveznih vsebin v delavnicah na umetniški gimnaziji – dramsko-gledališka smer, ki se izvaja od 2. do 4. letnika šolanja. Pouk poteka individualno 15 minut tedensko. Dijak izbere enega od inštrumentov ali petje. Zaradi specifičnosti predmeta (področja), je petje v določenih segmentih predstavljeno posebej.

Inštrument

Dijaki se bodo seznanili predvsem z osnovami igranja na inštrument, spoznavanjem izvajalskih tehnik ter se usmerjali v lastno ustvarjalnost. Znanje določenega inštrumenta bo dijakom razvilo nov, drugačen odnos do glasbe nasploh. Vplivalo bo na razvoj pozitivnega mišljenja mladega človeka ter na njegov odnos do okolice in družbe, ki ji pripada. Skozi glasbo bodo dijaki izražali svoje potrebe in hotenja, ki so značilna za to mladostniško obdobje. Vsebine se široko povezujejo z drugimi umetnostnimi zvrstmi, tako da bodo dijaki znanje določenega inštrumenta lahko uporabili tudi v svojem bodočem poklicu.

Petje

Namen predmeta petje – džez in zabavna glasba v gimnaziji je v učenju osnov vokalne tehnike in njene praktične uporabe pri petju in govoru ter v spoznavanju in izvajanju različnih glasbenih zvrsti. Predmet nadgrajuje poznavanje in poglobljanje sodobnih glasbenih stilov ter oblikuje dijakovo estetsko občutljivost in vrednotenje v glasbeni umetnosti. Vsebine in dejavnosti spodbujajo dijake, da kritično vrednotijo glasbo in jo upoštevajo kot spremljevalko v različnih življenjskih situacijah. S seznanjanjem s kvalitetnimi glasbenimi izdelki se izoblikujejo v pretanjene poslušalce, izvajalce in ljubitelje glasbe, saj z osebnim doživljanjem glasbenih dogodkov spoznavajo razsežnosti kulturnih vrednot in potreb. Predmet petje – džez in zabavna glasba s svojo odprtostjo in širino prevzema soodgovornost za oblikovanje slovenske glasbene identitete ter njene vpetosti v evropski in svetovni kulturni prostor. Zaradi pomembnosti biološke zrelosti vokalnih organov, se pouk petja prične v drugem letniku, stopnji zrelosti vokalnih organov je potrebno prilagoditi intenziteto in trajanje pevskih obremenitev. Pogoji za obiskovanje pouka petja je zdrav vokalni organ, ustrezno razvit glasbeni posluš, občutek za ritem in glasbeni spomin.

2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE

Cilji so:

- razvijanje interesa in odgovornosti za različne oblike glasbenega udejstvovanja,
- oblikovanje pozitivnega odnosa in odgovornosti do slovenske in svetovne glasbene literature,
- pridobivanje interesa za spoznavanje inštrumentov, igranja nanje in razvijanje interesa za petje,
- razvijanje tehnike igranja na inštrument in seznanjanje z osnovami pevske tehnike in njene uporabe v govoru in petju,
- razvijanje izvajalskih spretnosti in koordinacije gibanja,
- spoznavanje različnih stilnih interpretacij iz sveta džeza in zabavne glasbe,
- estetsko oblikovanje in doživeto interpretiranje primerov iz glasbene literature,
- ustvarjanje glasbenih vsebin v skladu s svojimi zmožnostmi in pridobljenimi znanji,
- spoznavanje osnov glasbenega oblikovanja,
- razvijanje in obvladovanje jasne vokalizacije in artikulacije,
- razvijanje uporabe računalniške in druge digitalne opreme v glasbi,
- vzgajanje za zdravo zvočno okolje,
- povezovanje glasbe z drugimi umetnostmi, predmeti in področji,
- usmerjanje v ustvarjalno uporabo znanja v šolskem, zunajšolskem in poklicnem izobraževanju,
- razvijanje doslednosti pri delu in delovnih navad.

3 CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so v tem razdelku predstavljeni zaradi specifičnosti predmeta oz delavnice kot dejavnosti za vsak inštrument oziroma petje posebej.

Učni načrt navaja delitev znanj na splošna in *posebna znanja (PZ)*. Splošna znanja (SZ) so opredeljena kot znanja, potrebna za splošno izobrazbo in so namenjena vsem dijakom/dijakinjam, zato jih mora učitelj obvezno obravnavati. *Posebna znanja (PZ)* opredeljujejo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj obravnava glede na zmožnosti in interese dijakov/dijakinj, njihovo predhodno znanje ter glede na strokovne zahteve gimnazijskega programa. V poglavju *Cilji in vsebine* so:

- splošna znanja zapisana v pokončnem tisku,
- *posebna znanja pa pisana v poševnem tisku.*

3.1 KLAVIR

3.1.1 Igranje na klavir

Cilji

Dijaki:

- spoznavajo osnove klavirske igre,
- uvajajo se v igro lestvic in akordov,
- uvajajo se v igro enostavnih kadenc,
- pri igranju uporabljajo in razumejo enostaven notni zapis,
- razvijajo glasbeni spomin,
- razumejo in prepoznavajo osnovne elemente glasbenega oblikoslovja (opažajo glasbene celote in gradacijska nasprotja),
- ponavljajo najpreprostejše motive,
- spremljajo se po posluhu,
- *negujejo a vista igro,*
- *oblikujejo in interpretirajo homofoni glasbeni stavek,*
- *razvijajo osnove polifonije in poslušajo vertikalne gradacije (dvoglasje).*

Vsebine

- Vaje na petih tonih.
- Durove in molove lestvice.

- Durovi in molovi akordi.
- Kadence.
- Vaje za pedal.
- Izbor skladb iz slovenske in svetovne literature.
- *Kromatična lestvica.*

Didaktična priporočila

Vaje na petih tonih: izvajamo v začetni fazi posamezno in skupaj z obema rokama v istem artikulacijskem načinu (legato, non legato, staccato), kasneje pa tudi vsaka roka igra drugačen artikulacijski način. Durove in molove lestvice: igramo jih največ do dveh oktav vzporedno in protipostopno do štirih predznakov. Durovi in molovi akordi: igramo osnovni kvintakord z obrati razloženo in sozvočno (vzporedno) največ do ene oktave. Kadence: igramo kadence v duru in molu (vezave glavnih stopenj in vezave glavnih in stranskih stopenj).

3.1.2 Skupinsko muziciranje

Cilji

Dijaki:

- igrajo enoglasne skladbe ob učiteljevi spremljavi,
- navajajo se na skupinsko igro skozi zelo enostavno homofono delitev partov v štiročni igri,
- *korepetirajo.*

Vsebine

- Enoglasne skladbe.
- Štiročne skladbe.

Didaktična priporočila

Dijaki igrajo najprej enoglasne skladbe ob učiteljevi spremljavi. Tudi delitev partov pri štiročnih skladbah izvajajo najprej z učiteljem, kasneje pa tudi z drugim dijakom.

3.1.3 Ustvarjanje glasbe

Cilji

Dijaki:

- skozi oblikovanje zvočnih slik uglasbijo svoja občutja in doživetja,
- sestavljajo lastne skladbice na osnovi izkušenj predelane literature,
- ustvarjajo harmonske spremljave k enoglasnim melodijam,
- *spoznavajo možnosti uporabe notatorskih računalniških programov,*
- *spoznavajo osnove improvizacije.*

Vsebine

- Lastne skladbe.
- Spremljave k ljudskim pesmim in skladbam zabavne glasbe.
- *Računalniški notatorski programi.*

Didaktična priporočila

Dijaki najprej izvajajo proste izmišljije, ki so lahko vezane na vsebino ali pa ne. Nato učitelj dijake usmerja v ustvarjanje in zapisovanje lastnih krajših motivov, melodij in skladb. Ustvarjajo pa lahko tudi preproste harmonske spremljave enoglasnim skladbam, bodisi iz ljudske ali iz zabavne glasbe.

3.1.4 Spoznavanje, ocenjevanje in vrednotenje glasbe

Cilji

Dijaki:

- poglobljajo znanja s področja glasbenega jezika, pri igranju uporabljajo notni zapis,
- izvajajo eno-, dvo- in tridelne pesemske oblike,
- igrajo skladbe različnih karakterjev in iz različnih stilnih obdobj,
- spoznavajo domače in tuje ljudske pesmi in pesmi iz zabavne glasbe,
- uvajajo se v vrednotenje izvedenih del,
- analizirajo in ocenjujejo lastne izvedbe (nastopi),
- *interpretirajo ciklične oblike in baročne karakterne plese.*

Vsebine

- Eno-, dvo- in tridelne pesemske oblike.
- Skladbe iz različnih stilnih obdobj.
- Domače in tuje ljudske pesmi in pesmi iz zabavne glasbe.

Didaktična priporočila

Pri izvajanju se upošteva karakterizacija skladb in oblikovna logika, ki se v začetku omejuje na pesemsko formo, kasneje pa se dijaki srečajo s spremljanjem in vodenjem večplastne zvočne slike.

3.2 KITARA

3.2.1 Igranje na kitaro

Cilji

Dijaki:

- spoznavajo kitaro in njene lastnosti,
- uvajajo se v igro lestvic in preprostih akordičnih kadenc,
- igrajo enoglasne skladbe in večglasne homofone skladbe,
- igrajo preproste etude,
- spremljajo pesmi,
- se učijo igranja na pamet,
- *igrajo kromatične lestvice in zahtevnejše akordične kadence,*
- *igrajo večglasne polifone skladbe.*

Vsebine

- Lestvice, akordični prijemi in akordične kadence.
- Enoglasne in večglasne skladbe (linearno in akordično večglasje).
- Etude.
- *Kromatična lestvica.*

Didaktična priporočila

Lestvice: Igramo diatonične lestvice do štirih predznakov v duru in molu v obsegu do dveh oktav.

Akordične kadence: Igramo preproste akordične kadence v duru in molu v I. legi.

Skladbe: Igrajo enoglasne in večglasne homofone skladbe v nižjih legah.

3.2.2 Skupinsko muziciranje

Cilji

Dijaki:

- igrajo enoglasne skladbe ob učiteljevi spremljavi,
- navajajo se na skupinsko igro z ustreznimi deli,
- *igrajo zahtevnejše skladbe v različnih zasedbah,*
- *korepetirajo.*

Vsebine

- Enoglasne skladbe.
- Kitarski dui.
- Spremljave (kitara in vokal).

Didaktična priporočila

Dijaki igrajo najprej enoglasne skladbe ob učiteljevi spremljavi. Tudi skladbe za dve kitari igrajo najprej z učiteljem, pozneje pa tudi z drugim dijakom.

3.2.3 Ustvarjanje glasbe

Cilji

Dijaki:

- oponašajo ritem in melodijo človekovega govora (posamezne besede oz. krajše povedi),
- skozi oblikovanje zvočnih slik uglasbijo svoja občutja, doživetja,
- izvajajo in zapisujejo lastne skladbe (na besedilo in brez njega),
- oblikujejo lastne akordične spremljave na besedila,
- *spoznavajo osnove improvizacije,*
- *spoznavajo možnosti uporabe notatorskih računalniških programov.*

Vsebine

- Lastne skladbe.
- *Računalniški notatorski programi.*

Didaktična priporočila

Dijaki najprej izvajajo proste izmišljije, ki so vezane na vsebino ali pa ne. Nato učitelj usmerja dijake v ustvarjanje in zapisovanje lastnih krajših motivov, melodij in skladb. Pri ustvarjanju in

oblikovanju lastnih akordičnih spremljav dijaki izberejo že obstoječa besedila (poezija) ali pa besedila napišejo sami. Izvedba je združena s petjem.

3.2.4 Spoznavanje, ocenjevanje in vrednotenje glasbe

Cilji

Dijaki:

- poglobljajo znanja s področja glasbenega jezika, pri igranju uporabljajo notni zapis,
- spoznavajo osnovne značilnosti zvoka (višina, trajanje, jakost, barva),
- povezujejo tone v skupine-prek motivov, fraz in period do eno- in dvodelnih pesemskih oblik,
- poglobljajo znanja s področja glasbenega oblikoslovja (rondo, menuet, valček),
- igrajo skladbe različnih karakterjev in obdobj,
- razlikujejo značaje skladb (veselo, otožno, razigrano, poskočno, šaljivo ...),
- pri praktičnem delu na določeni skladbi spoznavajo različnosti stilnih obdobj,
- ocenjujejo lastne izvedbe (nastopi) in razvijajo kritičen odnos do svojega igranja,
- *izvajajo preproste ciklične oblike.*

Vsebine

- Eno- in dvodelne pesemske oblike.
- Skladbe iz različnih stilnih obdobj.
- Slovenske in tuje ljudske pesmi in pesmi iz zabavne glasbe.

Didaktična priporočila

Pri izvajanju se upošteva karakterizacija skladb in oblikovna logika, ki se v začetku omejuje na pesemsko formo, kasneje pa se dijaki srečajo s spremljanjem in vodenjem večplastne zvočne slike.

3.3 FLAVTA

3.3.1 Igranje na flavto

Cilji

Dijaki:

- spoznavajo flavto, pravilno držo telesa in flavte,
- uvajajo se v igro lestvic in akordov,

- razvijajo občutek za intonacijo,
- igrajo lažje skladbe in posamezne stavke cikličnih del,
- *igrajo lažje okraske.*

Vsebine

- Tonski obseg c1–c3, seznanjanje s flavto.
- Drža telesa, rok in prstov, flavte.
- Vaje za preponsko dihanje, nastavek, ton, vodenje tona, artikulacijo, intonacijo.
- Durove in molove lestvice.
- Etude.
- Skladbe.
- *Okraski, trilerji, mordenti.*

Didaktična priporočila

Tehnične in muzikalne prvine: dijaki razvijajo tehniko in obvladujejo držo flavte ter proizvajanje zvoka.

Lestvice in akordi: igramo durove in molove lestvice do štirih predznakov in akorde (trozvoke).

Etude in skladbe: izbiramo lažje etude in skladbe iz svetovne in domače literature za flavto.

3.3.2 Skupinsko muziciranje

Cilji

Dijaki:

- igrajo preproste skladbe ob učiteljevi spremljavi,
- igrajo preproste due,
- *igrajo ob spremljavi drugega inštrumenta.*

Vsebine

- Dui za flavto.
- Dui za flavto in druge inštrumente.

Didaktična priporočila

Dijaki igrajo najprej preproste skladbe ob učiteljevi spremljavi. Pozneje pa lahko igrajo v duu z drugim dijakom.

3.3.3 Ustvarjanje glasbe

Cilji

Dijaki:

- dopolnjujejo glasbena vprašanja in odgovore,
- ustvarjajo zvočne slike in uglasbijo svoja občutja,
- *spoznavajo možnosti uporabe notatorskih računalniških programov.*

Vsebine

- Lastne skladbe.
- *Računalniški notatorski programi.*

Didaktična priporočila

Učitelj predvsem usmerja dijake v ustvarjanje in zapisovanje lastnih krajših motivov, melodij in skladb.

3.3.4 Spoznavanje, ocenjevanje in vrednotenje glasbe

Cilji

Dijaki:

- spoznavajo lastnosti tona,
- razumejo preprost notni zapis,
- spoznavajo glasbeno literaturo,
- *poslušajo različne izvajalce.*

Vsebine

- Eno- in dvodelne pesemske oblike.
- Slovenske in tuje ljudske pesmi, melodije iz zabavne glasbe.

Didaktična priporočila

Pri izvajanju se upošteva karakterizacija skladb in oblikovna logika.

3.4 VIOLINA

3.4.1 Igranje na violino

Cilji

Dijaki:

- spoznavajo violino, zgradbo, zgodovino, negovanje loka,
- oblikujejo forte in piano, fraziranje,
- razvijajo občutek za intonacijo,
- igrajo lažje skladbe in posamezne stavke cikličnih del,
- igrajo z osnovnimi lokovimi načini: detaše, marteles, legato.

Vsebine

- Igranje v prvi legi.
- Drža violine, loka, pravilen padec prstov, ravna poteza.
- Durove in molove lestvice.
- Etude.
- Skladbe.
- Glissando in kontrola intonacije.

Didaktična priporočila

Tehnične in muzikalne prvine: dijaki razvijajo tehniko in obvladujejo držo violine ter proizvodnjo zvoka.

Lestvice in akordi: igramo durove in molove lestvice do treh predznakov in akorde (trozvoke) v prvi legi.

Etude in skladbe: izbiramo lažje etude in skladbe iz svetovne in domače literature za violino.

3.4.2 Skupinsko muziciranje

Cilji

Dijaki:

- igrajo preproste skladbe ob učiteljevi spremljavi,
- igrajo preproste due,
- igrajo ob spremljavi drugega instrumenta.

Vsebine

- Dui za violino.
- Dui za violino in druge inštrumente.

Didaktična priporočila

Dijaki igrajo najprej preproste skladbe ob učiteljevi spremljavi. Kasneje pa lahko igrajo v duu z drugim dijakom.

3.4.3 Ustvarjanje glasbe

Cilji

Dijaki:

- dopolnjujejo glasbena vprašanja in odgovore,
- ustvarjajo zvočne slike in uglasbijo svoja občutja,
- *spoznavajo možnosti uporabe notatorskih računalniških programov.*

Vsebine

- Lastne skladbe.
- *Računalniški notatorski programi.*

Didaktična priporočila

Učitelj predvsem usmerja dijake v ustvarjanje in zapisovanje lastnih krajših motivov, melodij in skladb ter jih uvaja v osnove improvizacije.

3.4.4 Spoznavanje, ocenjevanje in vrednotenje glasbe

Cilji

Dijaki:

- spoznavajo lastnosti tona,
- razumejo preprost notni zapis,
- spoznavajo glasbeno literaturo,
- *poslušajo različne izvajalce.*

Vsebine

- Eno- in dvodelne pesemske oblike.
- Slovenske in tuje ljudske pesmi, melodije iz zabavne glasbe.

Didaktična priporočila

Pri izvajanju se upošteva karakterizacija skladb in oblikovna logika.

3.5 PETJE – DŽEZ IN ZABAVNA GLASBA

3.5.1 Petje

Cilji

Dijaki:

- utrjujejo in ponavljajo glasbene pojme,
- usvajajo, razumejo in uporabljajo osnovne glasbene izraze,
- spoznajo, razumejo in uporabljajo nova znanja iz področja džez teorije,
- spoznavajo osnove glasbenih zapisov sodobne glasbe (Lead sheet),
- spoznajo in delajo transpozicije obravnavanih skladb,
- spoznavajo in obvladujejo vokalni organ in njegove lastnosti,
- oblikujejo ton, širijo tehnično izurjenost: legato, portato, staccato v lastnem obsegu,
- obvladajo pravilno dihanje in uporabo prepone,
- spoznavajo prsni in glavin register, izvajajo vaje za mehko prehajanje čez registre in uporabljajo falzet,
- spoznajo stilu primerno fraziranje,
- izvajajo swing in straight fraziranje,
- spoznajo in izvajajo rubato,
- povečujejo dinamično in intonančno natančnost ter dikcijo,
- spoznajo in izvajajo: mezzoforte, mezzopiano, piano, forte,
- spoznajo in izvajajo ritardando,
- razvijajo glasbeni spomin,
- pojejo po posluhu,
- razvijajo sposobnosti večglasnega petja,
- improvizirajo z zlogi (scat tehnika) na harmonski sklop II – V – I,
- improvizirajo z zlogi (scat tehnika) ali tekstom na harmonsko osnovo obravnavane skladbe,
- pri petju uporabljajo mikrofona.

Vsebine

- Osnove džez teorije.
- Vaje za pevsko tehniko in upevanje.
- Durove, molove in osnovne modalne lestvice.
- Durovi, molovi, zvečani, zmanjšani in dominantni akordi.
- Kadence II – V – I.
- Enostavnejše džez etude.
- Zbirke džez standardov.
- Posnete glasbene podlage.
- Pevsko ozvočenje.

Didaktična priporočila

Osnove džez teorije: ponavljamo klasične glasbene pojme in se spoznavamo z džezovskimi. Spoznavamo osnovni džezovski zapis skladb (Lead Sheet) in znamo transponirati skladbo v odgovarjajočo tonaliteto.

Vaje za pevsko tehniko: izvajamo postopoma in sistematično gradimo pevsko stabilnost, začnemo pri pevski drži in pravilnem dihanju, nadaljujemo z oblikovanjem vokalov in prehodi čez registre z uporabo pravilnega nastavka in pozicije grla, odkrivamo resonance v prsnem in glavinem registru, ukvarjamo se s pravilno dikcijo in artikulacijo.

Lestvice: pojemo jih od lažjih proti težjim, razumemo njihovo uporabo v improvizaciji.

Akordi: pojemo razložene akorde, glede na sposobnosti posameznika pojemo razložene akorde obravnavanih skladb.

Kadence II – V – I: pojemo razne melodične vzorčke čez ta harmonski sklop in pripadne lestvice omenjeni kadenci.

Enostavnejše džez etude: pojemo etude ob spremljavi učitelja v odgovarjajočih tonalitetah.

Zbirke džez standardov: spoznavamo nove skladbe, jih prepevamo ob spremljavi učitelja in se naučimo uporabljati vire.

Posnete glasbene podlage: izdelamo glasbeno podlago za izbrano skladbo in pojemo ob spremljavi.

Pevsko ozvočenje: naučimo se pravilne uporabe mikrofona in spoznamo osnovne zakonitosti pevskega ozvočenja.

3.5.2 Skupinsko muziciranje

Cilji

Dijaki:

- spoznavajo večglasno literaturo,
- razvijajo petje v duetih, tercetih itd.
- sodelujejo z inštrumentalisti v okviru glasbenih skupin.

Vsebine

- Večglasne skladbe.
- Spremljevalni vokali.
- Glasbene skupine.

Didaktična priporočila

Dijaki najprej pejejo enoglasne skladbe, nato se postopoma privajajo na dvoglasno petje. Poseben poudarek je na intonacijski točnosti melodije in zanesljivosti petja, predvsem drugega glasu. Nadaljujemo s tri- in večglasnim petjem. Spoznavamo vlogo spremljevalnih vokalov in oblikujemo vokalno spremljavo določeni melodiji. Pomembno vlogo igra medpredmetna povezava med inštrumentalisti in pevci v oblikovanju glasbenih skupin in skupnem muziciranju.

3.5.3 Ustvarjanje glasbe

Cilji

Dijaki:

- uporabljajo lastno interpretacijo in izražajo doživetja glasbenih vsebin,
- improvizirajo,
- ustvarjajo pesemske in druge preproste oblike,
- razvijajo lasten glasbeni izraz,
- na šolskih nastopih poustvarjajo izbrana vokalna dela.

Vsebine

- Džez standardi.
- Lastne skladbe.
- Posnete glasbene podlage.
- Računalniški notatorski programi in programi za glasbeno produkcijo.

Didaktična priporočila

Dijaki se najprej ukvarjajo z lastno interpretacijo in doživljanjem skladb in ustvarjajo unikatne izvedbe. Nadaljujejo s scat petjem (improvizirajo s poljubnimi zlogi na harmonsko osnovo izvajane skladbe). Ob učiteljevem usmerjanju pojejo improvizirane rife (frazе), ki jih po možnosti zapišejo, dodatno oblikujejo in nato sistematično uporabljajo pri improvizaciji. Z učiteljevo pomočjo napišejo melodijo za 12-taktni bluz in nadaljujejo z ustvarjanjem lastnih skladb, ki jih ob ustreznih materialnih pogojih zapišejo s pomočjo notatorskega računalniškega programa in izdelajo enostavno glasbeno podlago s programi za glasbeno produkcijo.

3.5.4 Spoznavanje, ocenjevanje in vrednotenje glasbe

Cilji

Dijaki:

- prepoznavajo izvajalska sredstva in sestave,
- pri petju uporabljajo notni zapis,
- poznajo in uporabljajo vire v glasbi,
- razumejo in uporabljajo glasbeno izrazje,
- razlikujejo izrazne elemente,
- analizirajo glasbene oblike in njihove oblikovne dele,
- pozorno in doživljajsko-analitično poslušajo glasbene primere,
- uvajajo se z vrednotenjem izvedenih del,
- analizirajo in ocenjujejo lastne izvedbe (nastopi),
- kritično se odzivajo na izvedbe glasbenih del ter razlikujejo pravilno od nepravilnega petja,
- zavedajo se vpliva medijev in možnosti manipulacije.

Vsebine

- Džez standardi.
- Skladbe iz različnih stilnih obdobij zabavne glasbe.
- Domače in tuje ljudske pesmi.
- Glasbeni primeri v obliki zvočnih in video posnetkov.
- Koncerti.
- Mediji (radio, televizija, tisk in svetovni splet).

Didaktična priporočila

Pri izvajanju se upošteva karakter skladb in stilna interpretacija, ki se mora približati zvočnim posnetkom pomembnih interpretov. Velik poudarek je na poslušanju glasbenih primerov in analiziranju. Pogovarjamo se o vtisih s koncertov in emotivnem doživljanju glasbe.

4 PRIČAKOVANI REZULTATI

Pričakovani rezultati izhajajo iz zapisanih ciljev, vsebin in kompetenc.

4.1 VSEBINSKA ZNANJA

Inštrument

Dijak:

- obvlada osnovne tehnike igranja na inštrument,
- obvlada izvajalske spretnosti in koordinacijo gibanja,
- pozna osnove notnega zapisa in drugih teoretičnih zakonitosti,
- uporabi glasbeni zapis pri izvajanju na inštrument in ustvarjanju lastne glasbe,
- estetsko oblikuje in izvaja vokalne napeve ob spremljavi na inštrument,
- uporablja glasbena spoznanja pri oblikovanju glasbenega okusa z izvajanjem vrednih del iz glasbene literature,
- uporablja računalniško in drugo digitalno opremo v glasbi.

Petje

Dijak:

- pozna, razume in uporabi osnove glasbene teorije z elementi džeza,
- v petje smiselno vključi elemente interpretacije (dinamiko, artikulacijo, fraziranje itd.) in jih zna upoštevati,
- izboljša intonacijo oz. točnost petja,
- improvizira z uporabo enostavnega zvočnega gradiva,
- uporablja mikrofoni,
- razlikuje glasbene žanre in zvrsti,
- poje eno-, dvo- in večglasne pesmi iz slovenske in tuje glasbene literature,
- razlikuje pevske glasove,
- uporabi glasbeni zapis pri izvajanju, poslušanju in ustvarjanju,
- vzpostavi kritičen odnos do glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti.

4.2 PROCESNA ZNANJA

To so znanja, ki omogočajo uporabo specifičnih znanj.

Dijak:

- načrtuje in samostojno ali v skupini pripravi manjši glasbeni nastop (lahko tudi v sodelovanju z drugimi delavnicami),
- razvije učinkovite bralne strategije (besedila pesmi v maternem jeziku in tujih jezikih) za nadaljnje učenje in izobraževanje,
- uporablja informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, sposoben je kritičnega odnosa do informacij na spletu in drugje,
- kritično reflektira lastno znanje (učenje učenja),
- je ustvarjalen, daje pobude, sprejema odločitve, podaja ocene tveganj (samoiniciativnost in podjetnost),
- uporablja znanje, pridobljeno pri delavnici Inštrument z osnovami teorije glasbe v vsakdanjem življenju.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Namen medpredmetnega ali interdisciplinarnega povezovanja je večja povezanost in prenosljivost znanja, s čimer ustvarjamo pogoje za večjo ustvarjalnost in podjetnost na vseh predmetnih področjih. Večja prenosljivost znanja oblikuje tudi samostojnejšo osebnost, ki se laže spopada z različnimi izzivi v življenju, hkrati pa zmožnost povezovanja različnih znanj in spretnosti prispeva k večji kulturni in etični zavesti posameznika.

Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje povezav svojega predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij, skupno načrtovanje obravnave sorodnih vsebin, izmenjava primerov in nalog, oblikovanje projektnega tedna in podobno.

Medpredmetno načrtovanje lahko izvedemo s samostojno obravnavo medpredmetnih vsebin pri posameznem predmetu ali pa z medpredmetno izvedbo pouka (timsko poučevanje). Ker slednje zahteva veliko izkušenj in samoiniciativnosti, prav tako pa je organizacijsko zahtevnejše, poskušamo vsaj medpredmetno načrtovati in usklajevati.

5.1 CILJI IN DEJAVNOSTI MEDPREDMETNIH POVEZAV

Tabela 1: Cilji in primeri dejavnosti medpredmetnih povezav

Cilji	Primeri in opisi
Dijaki: <ul style="list-style-type: none">• oblikujejo in ustvarjajo glasbene spremljave;	Na dramsko-gledališki gimnaziji je program zastavljen tako, da se vsi strokovni predmeti medsebojno lahko povezujejo. S pridobljenim znanjem glasbene teorije in igranja na inštrument lahko dijaki sodelujejo pri naslednjih predmetih: umetnost govora, umetnost giba, dramsko-gledališka delavnica, zvočno-glasbena delavnica, improdelavnica, gibalna delavnica, video-filmska delavnica in likovna delavnica.

<ul style="list-style-type: none"> • odkrivajo povezave glasbe z literarnimi zvrstmi; 	<p>Slovenščina, zgodovina in teorija drame in gledališča in tuji jeziki: besedila kot navdih za glasbeno delo; skladnost oz. sporočilnost besedila in uglasbitve; ljudsko slovstvo; interpretacija in vrednotenje umetnostnih besedil; pesemska besedila; lastnosti besed in poudarki v glasbi; libreto.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • poglobljeno razumevajo soodvisnost glasbe z zgodovinskimi in družbenimi gibanji; 	<p>Zgodovina in zgodovina in teorija drame in gledališča: zgodovinska obdobja; družbena gibanja; zgodovina ljudstev; nacionalne ideje; glasbene stvaritve kot odsev zgodovinskih družbenih okolij; zgodovina gledališča.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • odkrivajo povezave glasbe z umetnostnimi zvrstmi; 	<p>Likovna umetnost, umetnostna zgodovina, video in film: arhitektura z glasbo povezanih ustanov; elementi grafike v sodobnem glasbenem zapisu; upodobitve glasbenih ustvarjalcev; oblika, kontrast, enakost, barva, harmonija, kompozicija, motiv; filmska glasba.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • odkrivajo glasbene značilnosti slovenskih pokrajin in drugih geografskih okolij; 	<p>Geografija: svetovni in regijski kulturni centri; ljudske pesmi kot odsev regionalnega okolja; slovensko etnično ozemlje; ljudska tematika v delih skladateljev; naravna in kulturna dediščina.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo in uporabljajo računalniške programe za glasbo; 	<p>Informatika: glasba in glasbene informacije na spletu; ustvarjanje, snemanje in predvajanje glasbe; digitalno opismenjevanje.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • razumevajo zakonitosti nastajanja zvoka in zvočnih pojavov; 	<p>Fizika: zvok; nihanje, frekvenca, oddajniki zvoka-zvočila; sprejemniki zvoka; hitrost, jakost zvoka; analiza glasu.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo biološke procese pri poslušanju glasbe, petju in igranju. 	<p>Biologija: okolje; čutila, sluh, uho, dihala, dihalna pot, dihanje, govor; pevski organ.</p>

5.2 DEJAVNOSTI ZA RAZVOJ KOMPETENC

Tabela: Kompetence in dejavnosti za razvoj kompetenc

Matematična kompetenca in druge kompetence	Dejavnosti za razvoj kompetence
Sporazumevanje v maternem jeziku	Dijaki: <ul style="list-style-type: none">• pojejo pesmi v slovenskem jeziku in se spremljajo na inštrument;
Sporazumevanje v tujem jeziku	<ul style="list-style-type: none">• pojejo pesmi v tujih jezikih in se spremljajo na inštrument;
Matematična kompetenca	<ul style="list-style-type: none">• uporabljajo osnovna matematična znanja pri teoriji glasbe;
Digitalne kompetence	<ul style="list-style-type: none">• uporabljajo računalniško in drugo digitalno opremo v glasbi;
Učenje učenja	<ul style="list-style-type: none">• razvijajo odnos do dnevne vadbe, odgovornost za lastno znanje in napredovanje;
Osebne in državljske kompetence	<ul style="list-style-type: none">• razvijajo svojo osebnost in narodno pripadnost skozi slovenske pesmi;
Samoiniciativnost in podjetnost	<ul style="list-style-type: none">• razvijajo svojo ustvarjalnost, dajanje pobud, sprejemanje odločitev,
Kulturna zavest	<ul style="list-style-type: none">• ohranjajo kulturno zavest skozi glasbo in pesem.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Inštrument

Temeljne naloge, ki jih morajo učitelji izpolniti s pomočjo tega učnega načrta so razvijanje ljubezni do glasbe, spodbujanje potrebe po muziciranju in lastni ustvarjalnosti. Izbira metode vodenja učnega procesa in izbira literature je v celoti v rokah učitelja. Upoštevati je treba, da je čas, ki je namenjen temu predmetu, razmeroma kratek, zato mora biti vsako srečanje učitelja z dijakom skrbno in precizno načrtovano.

Razvoj tehnike in teoretičnih znanj naj bo v skladu in soglasju z razvojem slušnih procesov, tako da ne pride do odtujitve glasbenega bistva od veščine. Pri izbiri vsakega naslednjega koraka v dijakovem repertoarju je treba upoštevati tri splošna načela težavnosti: tehnično (mehanično), vsebinsko in načelo kompleksnosti glasbene fature.

Vsako nalogo v učnem procesu je treba izvesti na profesionalni ravni, upoštevajoč individualnost vsakega dijaka, njegov intelektualni potencial, njegovo predznanje in motivacijo za samostojno delo, vendar z jasno načrtovanimi nalogami. Vsako glasbeno delo je treba najprej natančno prebrati, z vseh vidikov pojasniti in analizirati ter postaviti določene umetniške zahteve. Kontinuiteta dvigovanja težavnosti mora biti enakomerna. Tako dosežena glasbena znanja morajo postati pomemben del splošne kulture vsakega dijaka. Dijakom z določenim predznanjem (obiskovanje nižje glasbene šole v času osnovnošolskega izobraževanja), lahko postavimo višje umetniške zahteve in nadaljujemo z njimi delo po programu nižje glasbene šole, vendar zaradi manjšega števila ur snov obravnavamo v omejenem obsegu.

Poleg igranja na izbrani inštrument učni načrt vsebuje tudi petje. Petje spodbujamo z izborom literature, ki poleg umetniške in sporočilne vrednosti upošteva stopnjo mladostnikovega razvoja, njegove pevske zmožnosti in interes. Spodbujamo petje a cappella, enoglasno, večglasno (v sodelovanju z drugimi dijaki) in petje s spremljavo inštrumentov (klavir, kitara).

Na dramsko-gledališki gimnaziji je ena izmed pomembnih dejavnosti, pri kateri se lahko združi znanja, pridobljena pri vseh strokovnih predmetih, tudi ustvarjanje in uprizorjanje domačih ali tujih dramskih umetnin. Znanja, ki jih dijaki pridobijo pri delavnici Inštrument z osnovami teorije glasbe, lahko uporabijo pri izdelavi glasbe za gledališko uprizoritev.

Ustvarjalnost spodbujamo z izražanjem doživetij in zaznav v glasbi in ob njej, na vokalnem, inštrumentalnem ter vokalno-inštrumentalnem področju. Izpostavimo pa tudi povezave glasbe z drugimi mediji (literarno, likovno, gibalno-plesno ...).

Petje

Pouk petja z dejavnostmi in vsebinami prispeva k splošnemu in glasbenemu razvoju dijakov ter razvija zmožnosti vseživljenjskega učenja. Omogoča spoznavanje novih glasbenih zvrsti in poglobljanje narodne identitete in odnos do ljudske dediščine. Učenje in poučevanje petja bo uspešno, če bo celostno, veččutno, dejavno in ustvarjalno.

Učni načrt nadgrajuje poznavanje glasbe in raziskovanje sodobnih glasbenih stilov, temelji pa na tehničnem izpopolnjevanju petja in interpretaciji. Učitelj avtonomno oblikuje posamezne učne sklope tako, da smiselno povezuje posamezne glasbene dejavnosti z operativno-procesnimi razvojnimi cilji in vsebinami. Zaporedje in globino vsebin ter metode in oblike dela učitelj prilagaja glede na potrebe, zmožnosti in pričakovanja dijakov. Učni načrt ne nakazuje zaporedja tematskih sklopov, pač pa so ti izhodišča, ki učitelju omogočajo različne vsebinske pristope.

Pri poustvarjanju ob poslušanju razvijamo sposobnost doživljajsko-analitične zaznave in vrednotenja. V ospredju je doživljanje, ki povečuje zbranost in pozornost ter stopnjuje čas vztrajanja ob glasbenih vsebinah. Pri poslušanju poleg prepoznavanja glasbenih elementov in razčlenjevanja glasbenih oblik v glasbi posvečamo pozornost vrednotenju poslušanega glasbenega dela, in sicer s kritično razpravo, primerjavami, ocenjevanjem in pojmovanjem umetniško vrednega. Ravno tako ima poslušanje v povezavi z izvajanjem pomembno vlogo tudi pri vrednotenju lastnega izvajanja in izvajanja drugih.

Petje spodbujamo z izborom posnetkov in literature, ki poleg umetniške in sporočilne vrednosti upošteva stopnjo mladostnikovega razvoja, njegove pevske zmožnosti in interes. Spodbujamo petje a capella, večglasno petje v skupini in petje ob instrumentalni spremljavi. Posebej spodbujamo sestavljanje glasbenih skupin. Solistom in skupinam omogočamo čim več šolskih nastopov.

Ustvarjalnost je nepogrešljiva dejavnost sleherne umetnosti. V šolski praksi jo spodbujamo z oblikovanjem novih glasbenih vsebin. Dijakovo ustvarjalnost spodbujamo z izražanjem

doživetij in zaznav v glasbi in ob njej ter z drugimi mediji (literarno, likovno in gibalno-plesno). Izbira metode vodenja učnega procesa in izbira literature je v celoti v rokah učitelja.

Vrednotenje dosežkov

Pričakovani dosežki so zapisani splošno, zato pri vrednotenju ne odražajo taksonomske ravni. Učitelj obravnava dosežke dijakov avtonomno, jih razgradi na različne taksonomske ravni in jih temu primerno oceni. Vrednotenje je kompleksno in sprotno. Učitelj spremlja dijakove dosežke, ki se kažejo v njegovem razumevanju, uporabi, analizi in sintezi glasbenih vsebin. Pri vrednotenju učitelj upošteva dijakovo odzivanje in interes za posamezne glasbene dejavnosti, dejavno sodelovanje, sposobnost komuniciranja in ustvarjalnost

Učitelj s preverjanjem pridobiva povratno informacijo o vrednotah in stališčih dijakov (odnos do glasbe, spoštovanje različnosti) ter jih sooblikuje. Za kakovostno preverjanje in ocenjevanje znanja učitelj upošteva strokovna in didaktična znanja, različne načine, individualne posebnosti dijakov, doslednost, objektivnost, strpnost, načrtnost in javnost ocenjevanja.

Oblike preverjanja in ocenjevanja, primerne za predmet inštrument ali petje so: ustno in pisno preverjanje in ocenjevanje, nastop, seminarska naloga. Oblike vrednotenja dosežkov dijakov morajo biti v skladu s pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja.